

KIS-866 – Gl. **désigner** (p. 295), **bassin versant** (p. 298),
poussière (p. 298), Br. **pantenn** (p. 299), **sinalun** (p. 300)

(GE, GC, YVT – 17 01–04 03 06)

DÉSIGNER

[GE – 17 01 06] Alies e term an droerion evit reiñ ur c'hevatal brezhonek da Gl. *désigner*. E meur a zegouezh hon eus bet tro da bleidiñ gant kemeradurioù ar verb-se¹. Ne vo ket diezhomm ober an dro anezho adarre.

I 1. Tennañ an evezh war udb. dre ur jestr, ur sin : *diskouez*, sk. : *Gant e viz e tiskoueze al loar*.

Erdal Br. *diskouez* a glot a-zarn hepken gant erdal Gl. *désigner* hag un termen resisoc'h a ranker da gaout. Kinnig a ran Br. *erveidañ*.

hBr. *enmetiam* "ober a ran sinoù, jestroù", krKb. *emneidio* "to beckon, nod", Kb. *amnaidio* "to beckon, wink", hIw. *smétim* "ober sin a ran", Iw. *sméidim* "I wink, nod, beckon"² zo bet korvoet c'hoazh evit dezneuziañ Br. *meid* g. -où "fiñvad, neuz korf eulek, jestr"³.

¹ Sl. La-08 343 (*daveiñ da, derc'hennañ, arouezañ, envel, ergeñveriñ ouzh*), 517 (*arouezañ, ergeñveriñ*) ; La-09 23 (*arouezañ, ergeñveriñ*), 46 (*arouezed, derc'henned*), 366, 372 (*arouezañ*) ; La-10 149 (*kantarvezat*), 168, 169 (*derc'hennañ, arouezañ*), 392 (*deanviñ*) ; La-12 44 (*arc'hwel arouezañ*), 192 (*arouezadur*), 242 (*denotañ*) ; La-13 105 (*arouezed*) ; La-14 44 (*arouezañ*), 328-329 (*diskouez, menegiñ, arouezañ, denotañ, ergeñveriñ ouzh, diarhebiñ, dilenn, dibarzh, envel, ezholiñ, dezanviñ, ditouriñ, reiñ ditour eus, derc'hennañ, argelañ*), 354 (*ditouriñ*) ; La-15 289 (*kantarvezañ*) ; La-16 249 (*ergeñveriñ ouzh, kantarvezat*), 266, 275 (*bizañ*).

² Sl. DGVB 160.

³ Sl. La-11 97-98 ; La-15 369 ; La-17 229-230.

I 2. Daveiñ war eeun d'un ergorenn, graet dre un arouez pe gant an arouez he unan⁴ : *aroueziñ, derc'hennañ, denotañ, envel, ergeñveriñ ouzh* (an ergorenn arouezet o vezañ an *ergeñverenn*⁵). Un arc'hwel yezhoniel eo an *aroueziñ* graet gant an arouez, hogen an arouez he unan zo ur roud hep mui, ur grer, eus an *aroueziñ* graet gant an den ; er c'hemeradur-mañ diwezhañ ez eoa nes an *aroueziñ* d'an *erveidañ*, an diforc'h etrezo o tennañ d'an hini a zo etre al lavar teodel hag al lavar meidel⁶.

Er Boelloniezh, ez arverer Gl. *désigner* evel damheñvelster da *dénommer* "reiñ un anv da, menegiñ" : *deanviñ*, sk. : "ez eus dezrevelloù na c'haller lavarout int gwir pe faos [...] dre ma teanvont hep mui."⁷

Er Jedoniezh, e talvez Gl. *désigner* gant ur c'hemeradur damheñvelster c'hoazh, "divizout lakaat un anvadur war" : *dezanviñ*, sk. : "Dezanvomp dre (C₁) ha (C₂) ar c'hrommennoù o terc'hennañ a-getep f ha g [...]."⁸

Er C'henwerzh, e talvez Gl. *désigner* kement ha menegiñ resis traezoù, e-barzh un ezrevellenn da geñver un treuzgread : *dezanviñ*, sk. : *dezanviñ marc'hadourezhiou*⁹.

I 3. Daveiñ ameeun dre gomzoù goloet, dre un argel pe nep araez dareuladel : *ambredañ, ervukañ, argelañ*, sk. : *gwechall, ent kaozeek, pa lavaremp « ar Paotr kozh » ez ambredemp Roparz Hemon* (ledentalad¹⁰) ; "unan ac'hanoc'h a ya da 'm gwerzhañ, [...], an hini en deus laket e zorn ganin er plad, [...]."¹¹ Dre ar c'homzoù-se, Jezuz a ervuke Judaz (erlavarad¹²) ; aozer Roman de la Rose a argel ar vaouez karet dre ar rozenn¹³ (ledanviñ argelel¹⁴).

⁴ War ar c'hemm etre an aroueziñ evel arc'hwel eus an arouez hag an aroueziñ evel mod eus an ambredañ, sl. La-08 516-518.

⁵ Sl. La-08 327-332, 343.

⁶ Sl. La-11 97 ; La-13 218.

⁷ La-10 391.

⁸ JEDO I 355.

⁹ Sl. GEAK 61.

¹⁰ Sl. La-09 84.

¹¹ Mzh. 26 21-23, tr. Maodez GLANNDOUR, Al Liamm 1969 69.

¹² Sl. La-09 78-79.

¹³ Sl. La-14 328-329.

E tro an daveiñ ameeun e c'hell ivez divoud an daveiñ bezañ treuzlec'hiet eus an den a gomz d'e gomzoù hag ar verboù o verkañ an daveiñ bezañ an hevelep re — nemet *ambredañ* pa verk a-zigen ur gwezhiañ eus ar gouzrec'h : « *ar Paotr kozh* » a *ledentale* / a *ervuke Roparz Hemon* ; ar *c'homzoù-se* a *ervuke Judaz* ; ar *rozenn a argele* / a *ledanve* / a *ervuke ar vaouez karet*.

Gl. *désigner* a vez ivez dezhañ da zivoud, n'eo mui ur gouzrec'h pe un arouez, met un arverk¹⁵. Kinnig a ran Br. *ervukañ*, *ernotañ* ha, gant ur c'hemeradur nes, *diskuliañ*, *diskelañ*, sk. : an *dargemm-mañ etre al livioù a ervuk* / a *ernot Bonnard* (= a *ra soñjal eo Bonnard aozer an daolenn*) ; ar *munud-mañ munud stadet war ar c'helan* / a *ervuk* / a *ernot* / a *ziskuilh* / a *ziskel ar muntre-mañ muntre* (= zo "sinadur" ar *muntre-mañ muntre*).

Ar verb *ernotañ* a gavfe e lec'h e-kichen *denotañ* ha *kennotañ* :

Roparz Hemon zo anv / a zenot an den-mañ den bet ganet e Brest e 1900, h.a.

« *Ar Paotr kozh* », a *raemp anezhañ etrezomp, a gennote kariadezh.*

Ar stil-mañ stil a ernot Roparz Hemon.

II. Dibab ub. evit ur roll, ur garg, un amaezh, alies dre un diviz politikel, un dilennadur, un anvidigezh kefridiel. An termen en arver eo *ezholiñ*, sk. : "[*Er gweriniezhoù hellazat e veze*] *ezholet an amaezhourion uhel, izili ar Poellgorioù pe dre an dilenn, pe alies dre an teurel prenn [...]*".¹⁶

Ar frazenn a gavan e-barzh danvez da C'heriadur an Hinouriezh (GEHIN) a ziskouez din ez arverer Gl. *désigner* gant ar c'hemeradur "dibab udb. evit ur gefridi savelet" : "*Baromètre étalon national : baromètre qu'un membre de l'OMM désigne comme baromètre étalon de référence pour son propre territoire.*" Gallout a reer astenn ster *ezholiñ* e-maez ar politikerezh ; un diskoulm all eo mont d'an deverad *dezholiñ* (< *de-* + *ezholiñ*) "dibab ent kefridiel e sell da" : "*Aerbouezer dezholet gant un ezel eus ABH evel aerbouezer stalon dave evit e diriad.*"

Evel a ouzer, ez eo *ezholiñ*, *dezholiñ* amprestoù Kb. *etholi* "to elect, select, choose", *detholi* "to choose, select ; to fix upon or choose (as patron or as a pre-eminent person)"¹⁷. FLEURIOT a wele e hBr. *datolaham* ("gl. « lego » « je

¹⁴ Sl. La-09 84.

¹⁵ Sl. La-08 334 ; La-10 408-409 ; La-16 207-208.

¹⁶ *Emsav* 29, Mae 1969, 142.

¹⁷ GPC 934, 1254

cueille, je choisis ») keveleb Kb. *detholaf*¹⁸. A-fet gerdarzh ez elfenner *etholi* : “Cl. *eks-+*dol- ff. ar y gwr. *del- ‘holhti, rannu’¹⁷” (an un *del- a gaver e hBr. *deluu* "forme, apparence, aspect"¹⁹, Br. *delv-*, Kb. *delw* "image, statue"¹⁷).

BASSIN VERSANT

[GE – 17 01 06] E GEHIN e tegouezhez gant an despizadur : “*Bassin hydrographique, bassin versant : surface d’alimentation d’une partie ou de la totalité d’un ou de plusieurs cours d’eau déterminés*” Da gevatal brezhonek e roez *koskorvaez* a zo an termen en arver abaoe ouzhpenn pergont vloaz²⁰. Hep dilezel *koskorvaez*, termen a Zouaroniezh, e rafen ivez gant an termenoù a Zouaroniezh *deouervaez* (Gl. *bassin versant*), ha gant *goueriadel* a-zivout dilec’hiadurioù an dour liñvel war an douar. Notomp e voe arveret e grez SADED an termen *maezienn diwazhiañ*, damheñvelster a glotfe kentoc’h gant Gl. *surface de drainage*.

Deoueriañ "reiñ tro d’ul liñvenn da verañ e-maez pe war-du" a arveran e GEVE.ms (sk. : *kanolioù deoueriañ ar vestl*) a-gevenep da *eroueriañ* "degas ul liñvenn da redek e" (sk. : *an talmerennoù oc’h eroueriañ an empenn*).

A se e trofen : “*Deouervaez : tachenn deoueriañ ur stêr pe stêrioù en o fezh pe evit un darn.*”

Pelloc’h e tegouezhez gant an despizadur all : “*Bilan hydrique, bilan hydrologique : bilan d’eau fondé sur le principe que, pendant un certain intervalle de temps, le total des apports à un bassin versant doit être égal au total des sorties plus la variation, positive ou négative, du volume d’eau stocké dans le bassin.*”

Kinnig a rafen treiñ : “*Mentel goskorvaezel, mentel c’houeriadel, mentel an doureier : mentel soliet war ar bennaenn-mañ : en ur padvezh lavaret e rank kementad an doureier degaset d’an deouervaez bezañ par d’ar c’hementad hollel aet er-maez, en ur zerc’hel kont eus kresk pe zigresk ar c’hementad azdalc’het er c’hoskorvaez.*”

¹⁸ DGVB 130.

¹⁹ DOB 432.

²⁰ Kentañ reveziadenn Br. *koskorvaez* a gaver e SADED, Don-2/14, kentel Douaroniezh skridaozet e 1962.

POUSSIÈRE

[GE – 17 01 06] Er geriadur ma harp GC evit sevel GEHIN e tegouezh gant ar mellad : “*Brume de poussière : suspension dans l’atmosphère de petites particules de poussière, soulevées du sol antérieurement au moment de l’observation par une tempête de poussière.*” Kinnig a ra an enmoned : *Brum uzion*. A-du on evit skrivañ *uzion* e-lec’h *uzien* evel e GEME, pa gaver ar skrivad-se e kembraeg hag e kerneveg, ma ’z eo *-ion* merk al liester. Koulskoude ne welan arver all ebet eus ar ger er ster a ro GC dezhañ. En e holl reveziadennoù e talvez ar ger kement “pell munut”, eleze eufl intentet a-geñver gant ar plant ma teuont diouto.

Unvan eo er c’heñver-se an teir yezh predenek : “**uzien** *coll.* criblure [...] VALL.p.170 **uzien** (coll.), tr. « criblure de blé vanné, et pellicule, ce qui vient de l’avoine mondée »” (GIBR 3189) ; “**üsyn**, *m., col. üs, pl. üsyon* (C. Voc. *usion*), chaff, corn-husk” (NCED 176) ; “**us** *eg. (un. -yn) ll. -ion* husks, chaff ; worthless things or remains, rubbish, fragments, debris” (GPC 3720).

A dra sur, ne ve ket mont war enep da zialusk ar steradurezh astenn ster *uzion* hag intent “poultr sellet ennañ e unan hep dave d’e orin”; met o vezañ ma ’z eus endeo gerioù o kaout ar ster-se : *poultr(enn), uloc’h, hue, huan*, ez eo gwell lezel gant *uzion* e ster keñverel, kuites da astenn natur an danvezioù m’o intenter evel an eufl anezho : *uzion paper, uzion koad*, (e GEME e ran anv a *uzien film*), hep menegiñ damheñvelsterioù *uzion : usmol, uzor*, o devo marteze un deiz ur c’hemeradur kalvezel. Alese an droidigezh a ginnigan :

“*Brum uloc’h : poultrenn vunut en arlug en aergelc’h, bet dibradet diwar al leur da geñver ur barrad uloc’h a-raok an arselladenn.*”

PANTENN

[GE – 17 01 06] Diek e vezer oc’h arverañ Br. *pant, pantenn* evel pa vijent amprestoù eus Gl. *pente* ; e gwir, bezañs Kb. *pant*, Kn. *pans* a vreska ar goulakadur-se ; FLEURIOT, da heul VENDRYES, a ginnig unan all gwir-heñveloc’h.

“*pantenn* « flanc de coteau », GMB 459, RC 34, 143, le gall. *pant* « vallon », ELSG 114, le corn. *pans* dans *goen bans*. Ce mot est mentionné LHB 407 ;

M. Vendryes, ZCP 9, 296 rapproche l'irlandais *céte* et tire ces mots de **k^want-*, forme apparentée au v. angl. *Hvamm* « saillie, proéminence » (DGVB 280).

Un hanezenn : un noz, e Maen ar Ya, e lavare din Mikael AR GOW e wele ar ger *pant* el lec'hanvenn *Pont-Coblant*, kêr war an Aon ; goulakaat a rae ur furn diles *Gobant*. Furchal a rejomp diouzhtu e GPC ha dervae e voe e c'houlakadenn gant bezañs Kb. *gobant* "small valley".

SINALUN

[YVT – 02 03 06] Gouzout a rit em boa goveliet dek vloaz zo, war ar prim, ar pozioù *sinalun*, *keallun*, *treslun*, ha *kevlun* (hemañ diwezhañ ne spir ket tamm), diwar *lun* enta. Koulizh KEDEZ moarvat en devoa va aliet da arverañ ar bennrann *lun*. Fellout a rafe din diazezañ kement-se. Ne ouzon ket pezh a sonjit eus ar bennrann *lun*-se.

[GE – 04 03 06] Br. *lun* zo Kb. *llun* amprestet gant aozerion ar *Sketla*²¹, o tont hervez LOTH eus Kt. **lounorios*, **lounarios*²², o talvout hervez Meven MORDIERN "oberour skeudennoù, oberour arouezintioù brezel"²³. Gwriziennet mat eo er yezh kempred ar ger hag e zeveradoù niverus. Gant Br. *lun* ez eus bet degaset un darn vat eus lieskemeradezh ar ger kembraek. Digor eo skalfad e zorc'hadurioù ster, ennañ danvez evit ar skritell a glaskez sevel ; ouzhpenn se, ent sonel, ez eo *lun* aes da gediañ. An anvad *sinalun* zo diforc'hell ent sterel ha hebleustr ent sonel.

²¹ Sl. SKET Eil kevrenn – Trede Levr 134.

²² Sl. RC 30 137.

²³ Sl. NOTK 291 ha n. 40.